

การพัฒนาศักยภาพและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดมหาสารคาม

THE DEVELOPMENT OF KNOWLEDGE AND WISDOM TO BENEFITS

THE COMMERCIAL INTERESTS FOR THE STRENGTHENING OF COMMUNITY ENTERPRISE IN MAHA SARAKHAM PROVINCE.

ธณชัย สิงห์มัตย์^{1*} สุพจน์ เกตุดาว² พัชรารณ ฉายบุญครอง³ วิชา เลี่ยมสกุล⁴ และปาปิต ศรีสว่างวงศ์⁵
Tananchai Singmat^{1*}, Suphot katdow²Patcharapon Chaibunkhrong³ Wicha Leamsakul⁴ and Papapit Srisawangwong

*Corresponding author, e-mail: tananchai999s@gmail.com

Received: July 9nd, 2024; Revised: July 9nd, 2024; Accepted: August 26th, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการในการพัฒนาศักยภาพและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดมหาสารคาม 2) เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ 3) เพื่อประเมินประสิทธิผลของการพัฒนาศักยภาพและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดมหาสารคามทั้ง 13 อำเภอ จำนวน 440 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง ผลการวิจัย พบว่า การตรวจสอบความตรงของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการพัฒนาศักยภาพและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดมหาสารคามมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ในเกณฑ์ดี เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์และอิทธิพลของตัวแปรที่มีต่อการพัฒนาศักยภาพและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดมหาสารคาม พบว่า การพัฒนาศักยภาพ มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งของชุมชน มีค่าเท่ากับ 1.60 ซึ่งตัวแปรการพัฒนาศักยภาพสามารถอธิบายได้ดังนี้ ตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุด คือ การถ่ายทอดความรู้ รองลงมา คือ

^{1,4} อาจารย์ประจำหลักสูตร บ.บ.คอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Bachelor of Business Administration (Business Computer) Faculty of Management Science, Maha Sarakham Rajabhat University

²⁻³ อาจารย์ประจำหลักสูตร บ.บ.(การจัดการ)คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Bachelor of Business Administration (Management) Faculty of Management Science, Maha Sarakham Rajabhat University

⁵ อาจารย์ประจำหลักสูตร บ.บ.(การบัญชี) คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

Bachelor of Business Administration (Accounting) Faculty of Management Science, Maha Sarakham Rajabhat

การพัฒนาขีด และประสบการณ์การทำงาน ตามลำดับ ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งของชุมชน มีค่าเท่ากับ 0.81 ซึ่งตัวแปรศักยภาพในการแข่งขันสามารถอธิบายได้ดังนี้ ตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุด คือ ด้านการเรียนรู้ รองลงมา คือ วัฒนธรรม และการพึ่งตนเอง ตามลำดับ 2) เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดมหาสารคามไปสู่การแก้ปัญหา และการพัฒนาความรู้ความสามารถของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดมหาสารคามให้สูงขึ้น การพัฒนาองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดมหาสารคาม ควรให้ความสำคัญต่อภาวะผู้นำ การถ่ายทอดความรู้ และการพัฒนาขีดความสามารถ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดมหาสารคามให้มากขึ้น ตามแบบจำลอง TWS Framework

คำสำคัญ: การพัฒนาองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเข้มแข็ง

Abstract

In this dissertation, The Development of Knowledge and Wisdom to benefits the Commercial Interests for the strengthening of Community Enterprise in Mahasarakham Province., aim to study the patterns conditions and needs of The Development of Knowledge and Wisdom to benefits the Commercial Interests for the strengthening of Community Enterprise in Mahasarakham Province. and to determine guidelines on The Development of Knowledge and Wisdom to benefits the Commercial Interests for the strengthening of Community Enterprise in Mahasarakham Province, solve the problem and increase the community enterprises competencies with a various style of product, a wide range of good quality and skills of process management and using the quantitative research methodology. The samples of this research are with the community enterprise in Maha Sarakham in 13 Districts amount 440 persons. The instrument which used in this study is a questionnaire Likert 5 scale rating. By the questions in the questionnaire are items which selected from the related variables and the validity of the causal model of all variables used structural equation.

The results showed that the validity of the causal model of The Development of Knowledge and Wisdom to benefits the Commercial Interests for the strengthening of Community Enterprise in Mahasarakham Province is consistent with the empirical data, the threshold is good. When considering the relationship and the influence of variables on Knowledge of the strengthening of Community Enterprise is Standard influence coefficient of 1.60, which is a variant of Knowledge can be explained as follows, the variables with the highest influence is Teach. (Standard influence coefficient was 0.73),

followed by competency. (Standard influence coefficient 0.72) and the factor of work experience. (Standard influence coefficient 0.57), respectively. The relationship and the influence of variables on wisdom to the strengthening of Community Enterprise is Standard influence coefficient of 0.81, which is a variant of wisdom can be explained as follows, the variables with the highest influence is learning. (Standard influence coefficient was 0.71), followed by culture. (Standard influence coefficient 0.68) and the factor of be self-reliant. (Standard influence coefficient 0.66), respectively. Thus, the Development of Knowledge and Wisdom to benefits the Commercial Interests for the strengthening of Community Enterprise in Mahasarakham Province should pay attention to leadership, teach and competency to be able to develop the strengthening of Community Enterprise in Mahasarakham Province follow by model-based TWS Framework.

Keywords:, knowledge Development local Wisdom Stength

บทนำ

การพัฒนาประเทศที่มุ่งสู่ความเจริญก้าวหน้าและเติบโต (Growth) และก้าวสู่ความทันสมัย (Modernization) การแบ่งแยกสังคมตามแนวคิดที่ยังคงยึดถือวิถีปฏิบัติแบบเดิมให้เป็นพื้นที่ “ที่ไม่มีการพัฒนา” ส่งผลให้มองข้ามวิถีปฏิบัติแบบดั้งเดิมว่าเป็นสิ่งที่ล้ำสมัย ไม่ทัดเทียมกับประเทศที่ถูกพัฒนาแล้ว โดยได้ส่งผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ต่อชุมชน สังคม และสังคมโลกอย่างที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ เช่น ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย การเหลื่อมล้ำของคนมีรายได้น้อยและคนรวยมีช่องว่างเพิ่มมากขึ้น ทางสังคม ปัญหาเสพติด ความขัดแย้ง เป็นต้น การเผชิญภาวะการณ์ต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นการทำให้ถึงวิกฤตเชิงซ้อน ที่เป็นเสมือนกันขังของภูเขาน้ำแข็งจาก “กระบวนการพัฒนาที่มุ่งสู่ความทันสมัย” (Modernism) ที่ตั้งอยู่บนฐาน “ตัวกูของกู” (Ego-Centric Mental Model) เป็นปฐมบทก่อให้เกิด “รอยปริในระบบ” (Systemic Divides) (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2563 : 6) ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงเป็นอาชีพที่ได้รับความสนใจอย่างมากในแต่ละประเทศ ต่างมุ่งเน้นถึงความสามารถในการพัฒนาทางเศรษฐกิจด้วยการพิจารณาจากดัชนีชี้วัดสังคม ความเป็นผู้ประกอบการ ถือเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงความสามารถในการพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ พบว่า ในปี 2017 ประเทศไทยนั้นได้รับการจัดอยู่ในกลุ่มประเทศที่สามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยการอาศัยปัจจัยด้านประสิทธิภาพ โดยอยู่ในอันดับที่ 65 ของโลกจากจำนวน 137 ประเทศ อยู่ในอันดับที่ 12 ของเอเชียแปซิฟิก เมื่อพิจารณาถึงความตั้งใจที่จะเป็นผู้ประกอบการของประเทศไทยที่ร้อยละ 22.6 และการสร้างธุรกิจใหม่เกิดขึ้น ร้อยละ 12.6 (Acs, Szerb, & Lloyd, 2017)

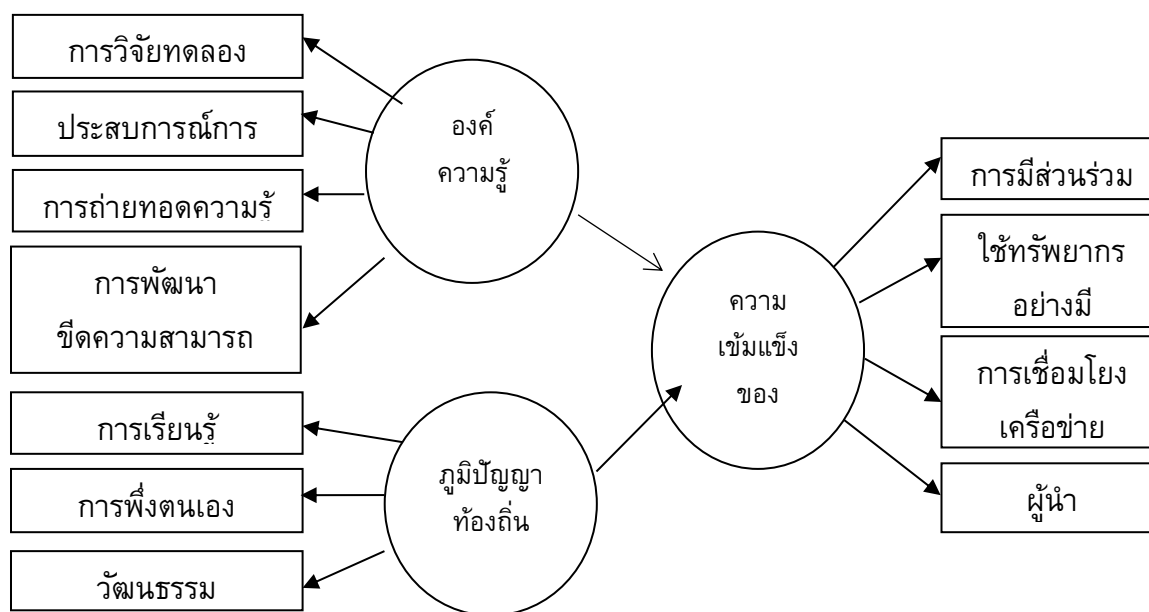
จังหวัดมหาสารคาม ตั้งอยู่บริเวณตอนกลางของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประชากรภายในจังหวัดมีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก เกษตรกรมีอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้เข้าสู่ครอบครัวนอกเหนือจากรายได้ทางการเกษตร โดยมีแนวคิดการรวมกลุ่มกันเพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนขึ้น เพื่อที่เกษตรกรทุกคนจะได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ร่วมกัน ปัจจุบันในจังหวัดมหาสารคามมีกลุ่มวิสาหกิจชุมชน 1,998 กลุ่ม และมีจำนวนสมาชิก 34,211 คน วิสาหกิจบางกลุ่มยังไม่ได้การพัฒนาที่แท้จริง และยังมีหลายกลุ่มที่ยังไม่สามารถขยายเชิงพาณิชย์ได้ (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน, 2554)

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดมหาสารคาม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชน ซึ่งจะก่อให้เกิดชุมชนที่เข้มแข็งและเป็นรากฐานของสังคมในการพัฒนาประเทศ ตลอดจนบรรลุเป้าหมายในระยะยาว คือ ความสมดุล มั่นคงและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและความต้องการในการพัฒนาองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดมหาสารคาม
2. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดมหาสารคามไปสู่การแก้ปัญหา และการพัฒนาความรู้ความสามารถของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดมหาสารคามให้สูงขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย (ถ้ามี)

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัยตามลำดับขั้นตอนดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixs Research) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลตามต้องการ

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลหลัก

1.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประชากร ได้แก่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 1,998 กลุ่ม จำนวนสมาชิก 34,211 ราย (สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2554) วิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จากสูตรการคำนวณของ Lindeman, Merenda, Gold & Weiss (1980: 200-210) กล่าวว่า อัตราส่วนระหว่างหน่วยตัวอย่างได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างและจำนวนพารามิเตอร์หรือตัวแปร ควรเป็น 20 เท่า คือ 1 พารามิเตอร์ อธิบายได้ดังนี้ ตัวแปรที่ผู้วิจัยต้องการวัด มีจำนวนทั้งสิ้น 22 ตัวแปร ประกอบด้วย ตัวแปรสังเกตภายนอก จำนวน 7 ตัวแปร ตัวแปรคลาดเคลื่อนภายนอก จำนวน 7 ตัวแปร และตัวแปรสังเกตภายใน จำนวน 4 ตัวแปร ตัวแปรคลาดเคลื่อนภายใน จำนวน 4 ตัวแปร โดยมีค่าพารามิเตอร์ จำนวน 22 พารามิเตอร์ ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 440 ตัวอย่าง

1.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 15 คน ได้แก่ ผู้นำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนจำนวน 5 คน ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน และนักวิชาการจำนวน 5 คน รวม 15 คน

2. เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือและหาคุณภาพของเครื่องมือตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากหนังสือ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาแนวทางในการนำเนื้อหา มาสร้างแบบสอบถาม จากนั้นนำมากำหนดหรือออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม จากหนังสือ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. การตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือ (Content Validity) การพิจารณาด้านเนื้อหา ความหมาย และการใช้ภาษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบความครอบคลุมตามโครงสร้างของเนื้อหา ความสอดคล้องของ ข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) ว่าเป็นข้อคำถามที่ตรงกับสิ่งที่ต้องการ วิจัย มีความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาเชิงทฤษฎีที่ได้ศึกษา วิเคราะห์และกำหนดให้เป็นนิยามศัพท์หรือไม่ และ ตรวจสอบการใช้ถ้อยคำภาษามีความเหมาะสมและสื่อความหมายที่ตรงกับสิ่งที่ต้องการจะสอบถามหรือไม่ โดย ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาให้ค่าคะแนนความเหมาะสมของข้อคำถาม เกณฑ์ในการเลือกข้อคำถาม จะ

พิจารณาเฉพาะข้อคำถามที่มีค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.50 (Best, J.W.,1970) จึงจะถือว่าข้อคำถามนั้นมีความตรงตามเนื้อหาที่มีความเหมาะสมที่จะใช้เป็นตัวชี้วัดของตัวแปรได้

3. การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลอง (tryout) กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด เพื่อตรวจสอบความความสมบูรณ์ของข้อคำถาม และวิเคราะห์โดยตรวจสอบการจัดองค์ประกอบของข้อคำถาม ด้วยวิธีสถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยตรวจสอบว่าข้อคำถามสามารถวัดตัวแปรตามที่ต้องการหรือไม่ และตรวจสอบว่าข้อคำถามที่ใช้วัดตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันอยู่ในกลุ่มเดียวกัน หากข้อคำถามใดไม่สอดคล้องกับข้อคำถามอื่นจะถูกตัดออก

4. การวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ซึ่งเป็นการหาค่าความเชื่อมั่นของชุดแบบสอบถามแต่ละตัวแปร จำนวน 30 ชุด เพื่อตรวจสอบความเป็นปรนัย และความสมบูรณ์ของข้อคำถาม เพื่อวัดความสอดคล้องภายใน (internal consistency model) โดยใช้สูตรของ Cronbach (1974, p. 161) ซึ่งเรียกว่า “สหสัมพันธ์แอลฟา” (α -Coefficient) โดยกำหนดให้มีค่าเฉลี่ยทั้งหมดไม่น้อยกว่า 0.7 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่มีความเชื่อถือได้ (Cortina, 1993)

5. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ เพื่อรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจนได้รับความเห็นชอบ จึงนำไปจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำหนังสือขอความร่วมมือจากคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เสนอไปยังผู้ประสานงานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนของจังหวัดมหาสารคามและอำเภอในจังหวัดมหาสารคาม จำนวน 13 อำเภอ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้นำ คณะกรรมการ และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

2. ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยผ่านผู้ประสานงานวิสาหกิจชุมชนในแต่ละอำเภอ จำนวน 13 อำเภอในจังหวัดมหาสารคาม

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้ 1) สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) เป็นสถิติที่ใช้บรรยายคุณลักษณะคุณสมบัติของประชากร (1) ค่าร้อยละ (percentage) ใช้อธิบายข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล (2) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) ใช้ในการแปลความหมายของข้อมูลต่าง ๆ เพื่อสรุปและอธิบายลักษณะของตัวแปร 2) สถิติอนุมาน (inferential statistics) เป็นการนำวิธีทางสถิติมาใช้สำหรับ

ทดสอบสมมติฐาน (hypothesis testing) เพื่อหาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ และหาระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อตัวแปร ด้วย
ตัวแบบสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling-SEM) (Hair,J.F.et.al., 2010)

ผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า

1).เพื่อศึกษาสภาพ และความต้องการแนวทางการพัฒนาองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิด
ประโยชน์เชิงพาณิชย์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดมหาสารคาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 385 รายพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม
ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 198 ราย (ร้อยละ 51.43) รองลงมาคือ เพศชาย จำนวน 187 ราย (ร้อยละ 48.57) ส่วน
ใหญ่อยู่อายุ 51 – 60 ปี จำนวน 152 ราย (ร้อยละ 39.48) รองลงมาคือ อายุ 41 – 50 ปี จำนวน 134 ราย (ร้อยละ 34.81)
ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษามากที่สุด จำนวน 271 ราย (ร้อยละ 70.38) รองลงมาคือ
มัธยมศึกษา จำนวน 84 ราย (ร้อยละ 21.82) ประเภทของวิสาหกิจชุมชน ประเภทผลิตภัณฑ์มากที่สุด จำนวน 107 ราย
(ร้อยละ 27.79) รองลงมาคือ ผลิตภัณฑ์ จำนวน 64 ราย (ร้อยละ 16.62) ระยะเวลาการก่อตั้งกลุ่ม พบว่า 1 - 3 ปี
มากที่สุด จำนวน 139 ราย (ร้อยละ 36.10) รองลงมาคือ มากกว่า 3 – 5 ปี จำนวน 121 ราย (ร้อยละ 31.43)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาองค์ความรู้ของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า การ
พัฒนาองค์ความรู้ของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดมหาสารคามมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$) และผู้ให้ข้อมูลมี
ความเห็นคล้ายคลึงกันสังเกตจากที่มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเท่ากับ 0.86 และมีความคิดเห็นต่อตัวแปรของการ
พัฒนาองค์ความรู้ของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดมหาสารคามในระดับมากที่สุด 5 ตัวแปร โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน
พบว่า ด้านการถ่ายทอดความรู้มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.00$, S.D. = 0.87) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาขีด
ความสามารถ ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.86) และด้านการวิจัยทดลอง ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.83) ส่วนตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ย
ต่ำที่สุด คือ ด้านประสบการณ์การทำงาน ($\bar{X} = 3.65$, S.D. = 0.90)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดมหาสารคามพบว่า ภูมิปัญญา
ท้องถิ่นของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดมหาสารคามมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.50$) และผู้ให้ข้อมูลมีความเห็น
คล้ายคลึงกันสังเกตจากที่มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเท่ากับ 1.04 และมีความคิดเห็นต่อตัวแปรของภูมิปัญญาท้องถิ่น
ของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดมหาสารคามในระดับมากที่สุดทุกตัวแปร โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการเรียนรู้มี
ค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 1.01) รองลงมา คือ ด้านวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 1.10) ส่วนตัวแปรที่มี
ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการพึ่งพาตนเอง ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = 1.00)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความเข้มแข็งของชุมชนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดมหาสารคาม พบว่า
ความเข้มแข็งของชุมชนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดมหาสารคามมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.72$) และผู้ให้
ข้อมูลมีความเห็นคล้ายคลึงกันสังเกตจากที่มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมเท่ากับ 0.85 และมีความคิดเห็นต่อตัวแปรของ
ความเข้มแข็งของชุมชนของวิสาหกิจชุมชนในจังหวัดมหาสารคามในระดับมากที่สุด โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้าน

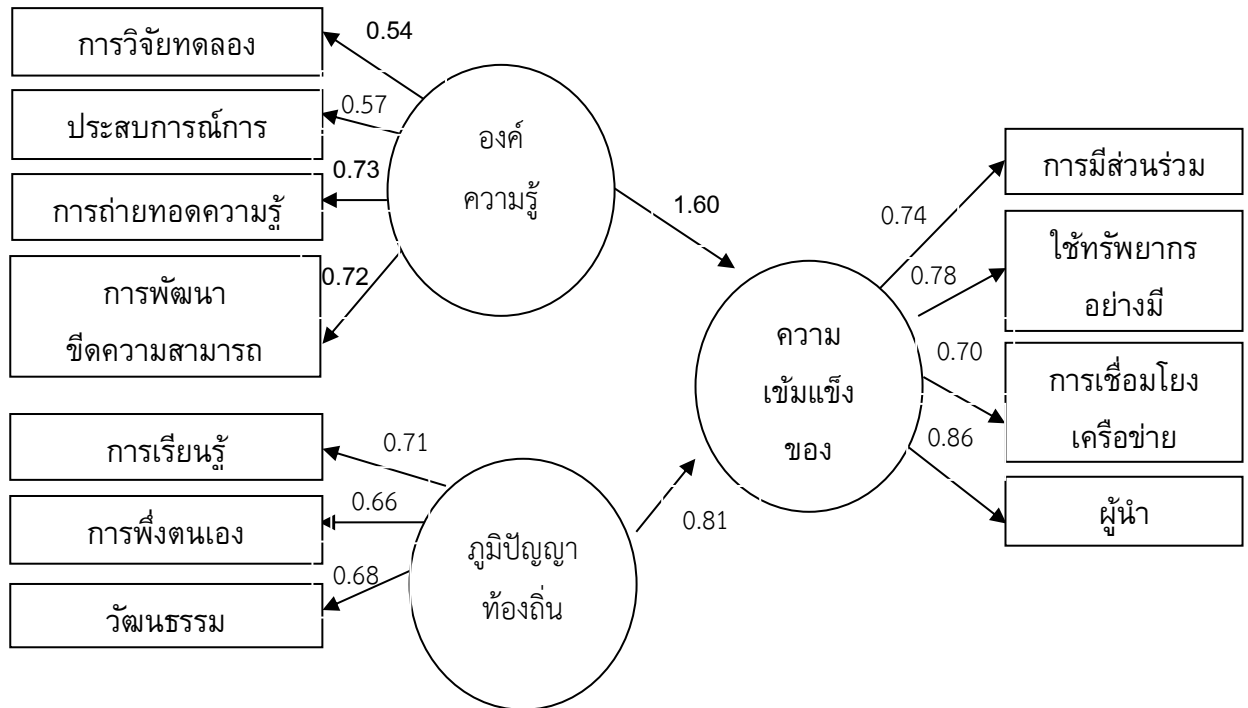
ภาวะผู้นำมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.92$, S.D. = 0.69) รองลงมา คือ ด้านภาวะการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.87) และด้านการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.91) ส่วนตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการเชื่อมโยงเครือข่าย ($\bar{X} = 3.55$, S.D. = 0.92)

ตารางที่ 1 การตรวจสอบความสอดคล้อง/กลมกลืนของโมเดลสมการโครงสร้างกับข้อมูลเชิง ประจักษ์

ค่าดัชนี	เกณฑ์	ค่าสถิติใน แบบจำลองตั้งต้น	ค่าสถิติในแบบจำลอง สุดท้าย
ไค-สแควร์/องศาอิสระ (Chi-Square/df)	<2.00	364.08/75 = 4.85	82.33/59=1.39
ความน่าจะเป็นทางสถิติ (P-value)	p>0.01	0.00	0.06
ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของการประมาณค่า (Root Mean Square Error of Approximation : RMSEA)	เข้าใกล้ 0 (<0.05)	0.08	0.03
ค่ามาตรฐานรากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนที่เหลือ (Standardized Root Mean Square Residual : SRMR)	<0.08	0.48	0.07
ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index : CFI)	>0.90	0.03	0.98
ดัชนีวัดความสอดคล้องเชิงสัมพัทธ์ (Non-Normal Fit Index : NNFI)	เข้าใกล้ 1 (>0.90)	0.98	0.94
ดัชนีวัดระดับความสัมพันธ์ (Relative Fit Index : RFI)	เข้าใกล้ 1	0.98	0.93
ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index : GFI)	>0.90	0.94	0.96
ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index : AGFI)	เข้าใกล้ 1 (>0.90)	0.89	0.93
ดัชนีระบุขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Critical N :CN)	>200	188.18	220.65

จะเห็นได้ว่าแบบจำลองตั้งต้นมีค่าสถิติที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด แสดงว่า แบบจำลองยังไม่กลมกลืน จากนั้นจึงได้ดำเนินการปรับแบบจำลองโดยยึดการทดสอบเพื่อพัฒนาตัวแบบจำลอง (Model generating – MG) โดยมีการปรับแบบจำลอง (Model modification) ซึ่งอาศัยค่าดัชนีตัวแปรตัวแบบ (Model modification indices) และคำนึงถึงเหตุผลเชิงทฤษฎี จากนั้นปรับที่ละพารามิเตอร์โดยยินยอมให้ผ่อนคลายข้อตกลงเบื้องต้น ให้ความคลาดเคลื่อนสัมพันธ์กันได้และหยุดปรับตัวแบบเมื่อสถิติได้ตามเกณฑ์ดัชนีความกลมกลืนของตัวแบบ จนได้

แบบจำลองสุดท้ายซึ่งตัวแบบสุดท้ายได้ค่าสถิติ คือ Chi-Square/df = 1.39, p-value = 0.06, RMSEA = 0.03, SRMR = 0.07, CFI = 0.98, NNFI = 0.94, RFI = 0.93, GFI = 0.96, AGFI = 0.93 และ CN = 220.65 แสดงว่าแบบจำลองมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีความสัมพันธ์อิทธิพล ดังแสดงในภาพ

ภาพที่ 1 แบบจำลองมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล

เมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลของตัวแปรแฝง ความสัมพันธ์และอิทธิพลของตัวแปรที่มีต่อการพัฒนาองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดมหาสารคาม พบว่า องค์ความรู้มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งของชุมชน มีค่าเท่ากับ 1.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีอิทธิพลต่อความเข้มแข็งของชุมชน มีค่าเท่ากับ 0.81 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลขององค์ความรู้ สามารถแสดงได้ด้วยตัวแปรการวิจัยทดลอง ประสบการณ์การทำงาน การถ่ายทอดความรู้ และการพัฒนาขีดความสามารถ โดยค่าอิทธิพลของการวิจัยทดลอง ที่อธิบายต่อองค์ความรู้ มีค่าเท่ากับ 0.54 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ 0.43 ค่าอิทธิพลของประสบการณ์การทำงาน ที่อธิบายต่อองค์ความรู้ มีค่าเท่ากับ 0.57 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าความ

คลาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ 0.75 ค่าอิทธิพลของการถ่ายทอดความรู้ที่อธิบายต่อองค์ความรู้ มีค่าเท่ากับ 0.73 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ 0.39 และค่าอิทธิพลการพัฒนาขีดความสามารถที่อธิบายต่อองค์ความรู้ มีค่าเท่ากับ 0.72 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ 0.54

เมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลของภูมิปัญญาท้องถิ่น สามารถแสดงได้ด้วยตัวแปรการเรียนรู้ การพึ่งตนเอง และวัฒนธรรม โดยค่าอิทธิพลของการเรียนรู้ ที่อธิบายต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเท่ากับ 0.71 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ 0.46 ค่าอิทธิพลของการพึ่งตนเอง ที่อธิบายต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเท่ากับ 0.66 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ 0.84 และค่าอิทธิพลของวัฒนธรรม ที่อธิบายต่อภูมิปัญญาท้องถิ่น มีค่าเท่ากับ 0.68 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ 0.62

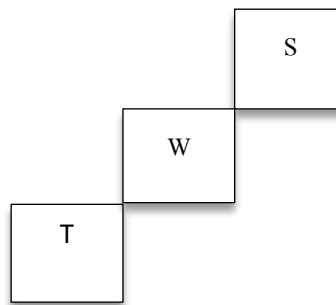
เมื่อพิจารณาค่าอิทธิพลของความเข้มแข็งของชุมชน สามารถแสดงได้ด้วยตัวแปรภาวะการมีส่วนร่วม การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การเชื่อมโยงเครือข่าย และภาวะผู้นำ โดยค่าอิทธิพลของภาวะการมีส่วนร่วม ที่อธิบายต่อความเข้มแข็งของชุมชน มีค่าเท่ากับ 0.74 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ 0.62 ค่าอิทธิพลของการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพที่อธิบายต่อความเข้มแข็งของชุมชน มีค่าเท่ากับ 0.78 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ 0.76 ค่าอิทธิพลของการเชื่อมโยงเครือข่ายที่อธิบายต่อความเข้มแข็งของชุมชน มีค่าเท่ากับ 0.70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ 0.65 และค่าอิทธิพลของภาวะผู้นำที่อธิบายความเข้มแข็งของชุมชน มีค่าเท่ากับ 0.86 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานเท่ากับ 0.48

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานของตัวแปรที่ส่งผลต่อการพัฒนาองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดมหาสารคาม

สมมติฐานการวิจัย	ค่าสัมประสิทธิ์ เส้นทาง	ผลการทดสอบ
H1 : การพัฒนาองค์ความรู้ การพัฒนาองค์ความรู้ $\rightarrow$ ความเข้มแข็งของชุมชน สมการ : $CEP = 1.60 CPT + 0.84$	1.60	สนับสนุน สมมติฐาน
H2 : ภูมิปัญญาท้องถิ่น การพัฒนาองค์ความรู้ $\rightarrow$ ความเข้มแข็งของชุมชน สมการ : $CEP = 0.81 CPT + 0.73$	0.81	สนับสนุน สมมติฐาน

2). แนวทางการพัฒนาองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดมหาสารคาม ให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานจากการนำข้อมูลจากการวิจัยระยะที่ 1 และแนวคิด ทฤษฎี การจัดการความรู้การศึกษาจากตำรา เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ เพื่อนำแนวคิดที่ได้มาสังเคราะห์สรุปแนวทางการพัฒนาองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เชิง

พาณิชย์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดมหาสารคาม และจากการวิพากษ์จากผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านวิสาหกิจชุมชน ประกอบด้วย นักวิชาการ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานภาครัฐ และประธานวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นการวิพากษ์แนวทางการพัฒนาองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดมหาสารคาม เพื่อประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบให้เหมาะสมและสามารถนำรูปแบบไปใช้งานได้มีประสิทธิภาพ จากการวิพากษ์ของผู้ทรงวุฒิ ผู้วิจัยได้พัฒนาทางการพัฒนาองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดมหาสารคาม โดยใช้ชื่อว่า TWS Framework มีรายละเอียดดังนี้

อธิบายได้ดังนี้

T = Teach คือ การสอนงาน หมายถึง การที่มีบุคคลที่มีประสบการณ์ได้สอนหรือแนะนำให้ได้เรียนรู้งาน อันที่จะให้เกิดความเข้าใจงาน มีความชำนาญ และสามารถทำงานได้อย่างถูกต้อง เพื่อจะนำไปสู่ความสำเร็จของงาน

W = Wisdom คือ ภูมิปัญญา หมายถึง ความสามารถและทักษะอันเกิดจากการสั่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ เลือกสรร ปรับแต่ง พัฒนา และถ่ายทอดสืบต่อกันมา เพื่อใช้พัฒนาวิถีชีวิตให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและเหมาะสมกับยุคสมัย

S = Strong คือ ความเข้มแข็งของชุมชน หมายถึง ชุมชนที่มีขีดความสามารถในการจัดการตนเอง ด้วยการมีผู้นำที่มีความสามารถ มีการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องบนพื้นฐานวัฒนธรรม ความเชื่อ คุณค่าดั้งเดิม ศาสนา และเศรษฐกิจชุมชนที่พึ่งพาเอื้อเฟื้อกันและกัน โดยแต่ละชุมชนได้ใช้ศักยภาพของตนเองเข้าคลี่คลายและจัดการปัญหาได้ด้วยตนเอง ภายใต้ความร่วมมือและสนับสนุนจากองค์กรภายนอก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

5.4.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยมุ่งศึกษาการพัฒนาองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดมหาสารคามทุกประเภทกิจการ ในการวิจัย

ครั้งต่อไปควรวิจัยในการพัฒนาแต่ละประเภทกิจการ เช่น การพัฒนาองค์ความรู้และต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์เชิงพาณิชย์ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนจังหวัดมหาสารคามประเภทผลิตพืช เป็นต้น

5.4.2 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเฉพาะจังหวัดมหาสารคาม ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในจังหวัดอื่น ระดับกลุ่มจังหวัด ระดับภาค หรือระดับประเทศ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.1 ควรเน้นการให้ความรู้ในเรื่องการพัฒนาขีดความสามารถแก่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการจัดทำแผนกลยุทธ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้กลุ่มสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.3.2 ควรมีการส่งเสริมให้วิสาหกิจชุมชนสร้างการเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งภายในกลุ่มจังหวัดและการสร้างเครือข่ายทั้งในและนอกประเทศ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ และการซื้อขายแลกเปลี่ยนวัตถุดิบในการผลิตสินค้า

5.3.3 ภาครัฐควรส่งเสริมให้ความรู้ในเรื่อง ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วมแก่วิสาหกิจชุมชน เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนสามารถแข่งขันได้

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานเลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน. (2554). ข้อมูลการจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2563). โลกเปลี่ยน คนปรับ หลุดจากกับดัก ขยับสู่ความยั่งยืน. กรุงเทพฯ: กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.

Acs, Szerb, & Lloyd, (2017). Global Entrepreneurship Index 2017. Springer Briefs in Economic, 1-255.

Best,J.W.(1970).Research in education.Englwood Cliffs. NJ: Prentice-Hall.

Cortina, J. M. (1993). What is coefficient alpha: An examination of theory and applications. Journal of Applied Psychology, 78(1), 98-104.

Cronbach, L. J. (1974). Essentials of psychology testing. New York: Harper and Row.

Hair,J.F.et al.(2010).Multivariate Data Analysis.(7th ed). New York: Pearson Education Inc.